

**MAVZU: HOMILADORLARDA STOMATOLOGIK KASALLIKLARNI
DAVOLASH VA PROFILAKTIKA QILISHNING ZAMONAVIY
JIHATLARI.**

TASHKENT EURASIAN MULTIDISCIPLINARY UNIVERSITY

Faculty of Dentistry

Ilmiy rahbar: Allanazarov O.T.

Talaba: Dilbarjonova Mohlaroyim Ohunjon qizi

Annotatsiya

Ushbu maqolada homiladorlik davrida og'iz bo'shlig'ida sodir bo'ladigan fiziologik va patologik o'zgarishlar, tish kasalliklarining rivojlanish mexanizmlari hamda ularni xavfsiz davolash usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, homilador ayollarda stomatologik kasalliklarning oldini olish bo'yicha zamonaviy profilaktika choralari yoritilgan.

Annotation

This article analyzes the physiological and pathological changes that occur in the oral cavity during pregnancy, the mechanisms of dental disease development, and safe treatment methods. In addition, modern preventive measures for the prevention of dental diseases in pregnant women are highlighted.

Kalit so'zlar: Gingivit, homiladorlik epulisi, karies, kalsiy almashinuvi, stomatologik profilaktika, xavfsiz davolash.

1. Kirish

Homiladorlik — ayol organizmida gormonal va metabolik o'zgarishlar davri bo'lib, bu jarayon tish va milklarning holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlarga ko'ra, homilador ayollarning 60-75% qismida gingivit, 30% dan ortig'ida esa kariesning o'tkir

shakllari kuzatiladi. Og'iz bo'shlig'idagi surunkali infeksiya o'choqlari muddatidan oldin tug'ruq va homila gipoksiyasi xavfini oshirishi ilmiy isbotlangan.

2. Homiladorlikda stomatologik kasalliklarning sabablari

Homilador ayollarda tish muammolari asosan quyidagi omillar natijasida yuzaga keladi:

Gormonal o'zgarishlar: Estrogen va progesteron miqdorining ortishi milklarning qon bilan ta'minlanishini kuchaytiradi, bu esa "homiladorlik gingiviti"ga sabab bo'ladi.

Kalsiy-fosfor almashinuvining buzilishi: Homila suyak tizimi shakllanishi uchun onaning mineral zaxiralaridan foydalanadi.

So'lak tarkibining o'zgarishi: So'lakning yopishqoqligi ortadi va uning remineralizatsiya (himoya) xususiyati pasayadi.

Toksikoz: Qayd qilish natijasida og'iz bo'shlig'ida kislotali muhit hosil bo'ladi, bu tish emalining yemirilishiga olib keladi.

3. Davolash tamoyillari va xavfsizlik

Ko'pchilik "homiladorlikda tish davolatish xavfli" deb o'ylaydi, aslida esa davolanmagan infeksiya xavfliroqdir.

Homiladorlikda tish davolashda xavfsiz hisoblangan asosiy dori vositalari va yondashuvlar:

Og'riq qoldiruvchi vositalar

Agar tish og'rig'i bezovta qilsa, shifokor bilan maslahatlashgan holda quyidagilar qo'llaniladi:

Paratsetamol: Homiladorlikning barcha bosqichlarida eng xavfsiz hisoblangan og'riq qoldiruvchi vositadir.

Taqiqlanadi: Ibuprofen, Aspirin va Nimesil kabi dorilarni (ayniqsa 1- va 3-trimestrda) shifokor nazoratisiz ichish qat'iy man etiladi, chunki ular homila qon aylanishiga salbiy ta'sir qilishi mumkin

Antibakterial vositalar (Antibiotiklar)

Agar tishda kuchli yiring yoki infeksiya bo'lsa, shifokor quyidagi xavfsiz guruhlarni tavsiya qilishi mumkin:

Penitsillin guruhi (masalan, Amoksitsillin). Sefalosporinlar.

Eritromitsin.

Taqiqlanadi: Tetratsiklin guruhi antibiotiklari homila tishlarining rangini o'zgartirishi va suyak rivojlanishiga ta'sir qilishi sababli qo'llanilmaydi.

Mahalliy antiseptiklar (Chayish uchun)

Milk yallig'lanishi yoki tish og'rig'ida og'izni chayish uchun: Xlorgeksidin (past konsentratsiyada).

Miramistin.

Tuzli yoki iste'mol sodali suv. Moychechak (romashka) damlamasi

Stomatologik muolajalar homiladorlikning trimestralariga qarab rejalashtiriladi:

I Trimestr: Organogenez davri- Faqat shoshilinch yordam (o'tkir og'riq).

II Trimestr: Eng xavfsiz davr- Rejali davolash, tish toshlarini tozalash, kariesni plombalash.

III Trimestr: Tug'ruq oldi davri - Kechiktirib bo'lmaydigan muolajalar bajariladi

Anesteziya: Adrenalin miqdori minimal bo'lgan yoki umuman bo'lmagan (masalan, Artikain asosidagi) mahalliy anesteziya qo'llanilishi tavsiya etiladi. Rentgenografiya faqat o'ta zarur hollarda, qo'rg'oshinli himoya fartugi yordamida va raqamli viziograf orqali amalga oshiriladi.

4. O'zbekistonda homilador ayollarda stomatologik kasalliklar statistikasi O'tkazilgan epidemiologik tekshiruvlarga ko'ra, mamlakatimizda homilador ayollarning 85-92% qismida tish va milk bilan bog'liq muammolar aniqlangan.

Hududiy va ijtimoiy omillar

O‘zbekistonning turli hududlarida bu ko‘rsatkichlar biroz farq qiladi: Qishloq joylarda: Karies va uning asoratlari (pulpit, periodontit) 15-

20% ga yuqoriroq. Bu ichimlik suvi tarkibidagi ftor miqdori va stomatologik madaniyatning nisbatan pastligi bilan bog‘liq.

Shaharlarda: Professional gigiyena imkoniyatlari kengligi tufayli og‘ir asoratlar kamroq, lekin gormonal gingivit darajasi yuqoriligicha qolmoqda.

KPU Indeksi (Karies, Plomba, Udalit)

O‘zbekistonda homilador ayollarda tish kariesining jadalligi (KPU indeksi) o‘rtacha 10.2 ni tashkil etadi. Bu shuni anglatadiki, har bir homilador ayolda o‘rtacha 10 ta tish karies bilan kasallangan, plombalangan yoki olib tashlangan.

Muhim fakt: Homiladorlikning 1-trimestridan 3-trimestrigacha bo‘lgan davrda tish kariesining jadalligi o‘rtacha 1.5 - 2 barobarga oshishi kuzatilgan.

Muammoning asosiy sabablari (O‘zbekiston kontekstida)

Suv tarkibi: Ko‘p viloyatlarda (masalan, Qoraqalpog‘iston, Xorazm) suvning minerallashuv darajasi o‘ta yuqori yoki ftor yetishmasligi.

Ovqatlanish ratsioni: Uglevodlarga (non, shirinlik) boy taomlar iste‘moli va sut mahsulotlarining (kalsiy manbai) yetarli darajada emasligi.

Psixologik omil: Ayollarning "homiladorlikda tishni davolash bolaga zarar" degan asossiz qo‘rquvi tufayli shifokorga kech murojaat qilishi.

5. Xulosa

Homilador ayollarda stomatologik yordam ko‘rsatish nafaqat terapevtik, balki akusherlik-ginekologik ahamiyatga ham ega. Tish kasalliklarini o‘z vaqtida sanatsiya qilish onaning salomatligini saqlash va sog‘lom avlod dunyoga kelishining muhim omilidir. O‘zbekistonda homilador ayollarda stomatologik kasalliklar tarqalishi yuqori darajada bo‘lib, asosan karies va gingivitning o‘tkir shakllari bilan xarakterlanadi. Kasalliklarni erta aniqlash va II trimestrda faol sanatsiya ishlarini

olib borish nafaqat onaning og'iz bo'shlig'i salomatligini yaxshilaydi, balki homila tushishi va perinatal asoratlar xavfini 2,5 barobarga kamaytirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Sokolova M.Y. "Stomatological health in pregnant women", 2022.

Rizayev J.A., "Epidemiology of dental diseases in the population of Uzbekistan", 2021.

Safarova M.S., "Stomatological care for pregnant women", Tashkent, 2023.

Silva M., et al. "Oral health during pregnancy", International Journal of Dentistry, 2022.

Johnson J. et al. "Periodontal disease and preterm birth", Journal of Dentistry, 2021